

Győri Anna: Amikor Závodszy Géza a kronologikus történelemtanítás mellett érvel, a történelemtudomány szempontjából igaza van, de gondolja végig ezt a gyerekek életkora szempontjából is. Nem célszerűbb-e a kicsi gyerekeknek a történelmet tematikusan, érdekes olvasmányok formájában tanítani, metszetekben, ami az életkoruknál fogva közelebb áll hozzájuk? Ez lenne az első két év tartalma a NAT szerint, és megelőzné a valódi történelemtanítást.

Závodszy Géza: Eddig, ha helyesen értelmezem, azt vitattuk, hogy a történelmet komplex módon tanítsuk-e, vagy a történelmi folyamat fonadékából kiemelt valamely szálát kísérjünk-e végig, legalábbis bizonyos életkorban. Például a lakásviszonyokat, öltözködést stb. Amit Anikó mond, más tantervi elképzelést idéz. Van ilyen program. Évszázados javaslat, hogy a 10-12 éves gyermekek még ne tanuljanak rendszeres, kronologikusan rendezett és fogalmakból építkező történelmet. Persze nem annyira a kronológiával van baj, mert a kronológia tanítását elemi fokon el lehet, el kell kezdeni 10 éves korban, hanem a fogalmakkal. Elvont fogalmakat, olyanokat mint állam, politika stb. kell 10 éves korban használni, s később ezeket újra meg újra elő kell venni, mert gyermekkorban nem lehet őket tartalommal megtölteni. Ezért lenne ideális nyolc tanéven át tanítani a történelmet. A problémát azzal lehetne föloldani, ha a kötelező iskoláztatás időtartamát kiterjesztenék 18 éves korig, s akkor a 10-12 éves gyermekeknek taníthatunk magyar eredetmondát, történeteket Szent Lászlóról, Mátyás királyról, 48-ról, 56-ról, miközben a gyerekeknek egyre világosabb, hogy mennyi 100 év, mennyi 1000 év, s 56-ra még emlékeznek a szülei, nagyszülei, de 48-ról már csak könyvekből lehet olvasni. De ma a hatályos törvény szerint az általános iskola 8 osztályos, és az iskolafenntartó nem köteles iskolát csinálni a 9-10. évre. Hányan lesznek, akiknek ott marad a gyerekük iskola nélkül, a folytatás lehetősége nélkül? Ma, akár tovább tanul a gyermek 8. osztály után, akár nem, a tisztességes tanár elkezd a rendszeres történelemtanítást 5. osztályban, és eljut 1990-ig a 8. osztály végére, mert ez a gyermek érdeke.

Miklósi László: A tematikus történelemtanításhoz szeretnék hozzászólni. Adott most egy olyan lehetőség a NAT szerint, hogy 5., 6. évfolyamon lehet tematikusan, hiteles történetek, mondák, mítoszok alapján történelmet tanítani. Úgy tűnik, a gyerekek 7. osztályban kezdik a rendszeres, az őskortól induló történelemtanulást. Roppant érdekes történeteket ismerhetnek meg – a mozaiknak, a puzzle-nak egy-egy téma szerint meglesznek bizonyos darabkái. Kérdés azonban: a későbbiekben képesek lesznek-e átrendezni a korábban hallottakat a gyerekek. Amikor majd kronologikusan tanulják ugyanazt az időszakot, az egy vagy két évvel korábban, egészen más rendszerben tanult történeteket a kronologikus sorba tudják-e illeszteni. Ha például egy tanterv vagy tankönyv a honfoglaló magyarság lakásviszonyait, életviszonyait, öltözködését stb. öt külön fejezetben tanítja egy vagy két éven keresztül, mert az adott logika ezt kívánja, akkor, később a kronologikus tanulás során behívhatók-e ezek a korábbi képek. Hiszen arra nem számíthatunk, hogy lesz idő még egyszer a régebben hallott történeteket elmondani. Szakmailag, a dolog lényegét tekintve nekem ez a legfőbb kérdésem, de úgy gondolom, hogy ezt csak a gyakorlat alapján válaszolhatjuk majd meg.

Száray Miklós: Három dolgot szeretnék mondani. Az első: a tematikus történelemtanítással kapcsolatban én kétféle megközelítést tartok lehetségesnek. Nézzük megint a családtörténet példáját. Meggyőződésem, hogy egy mai családtörténet